

13. *Cluster specialisation patterns and innovation styles.* – Den Haag, 1998. – P. 5.
14. Соколенко С.І. Інноваційні кластери за кордоном та в Україні – інструмент розвитку конкурентоспроможності національної та регіональної економіки / IV національний форум з питань регіонального розвитку “Стратегії конкурентоспроможності регіонів в умовах глобалізації: український та закордонний досвід” м. Київ, 12 листопада 2008р. – С. 23-26.
15. *Теоретические аспекты формирования конкурентоспособных кластеров в странах переходной экономики: [Электронный ресурс].* – Режим доступа : <http://www.krsu.edu.kg/vestnik/2002/v3/a15.html>.
16. Портер М. Конкуренція : [учеб. пособ.] / М. Е. Портер ; [пер. з англ., під ред. Я. В. Заблоцького]. – М. : Издательский дом “Вильямс”, 2000. – 495 с. – С. 205-206.
17. Портер М. Конкуренція : [учеб. пособ.] / М. Е. Портер ; [пер. з англ., під ред. Я. В. Заблоцького]. – М. : Издательский дом “Вильямс”, 2000. – 495 с. – С. 207.
18. Sokolenko S. *Regional forum “Public-Private Co-operation in Industrial Restructuring”* 2- 3 November 2004, Almaty, Kazakhstan. – P.2.

УДК 342.97

Д.С. Тихонова
аспірант

Харківського національного університету
внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

У статті проаналізовано існуючі підходи науковців до визначення поняття «адміністративна послуга», виділення видів адміністративних послуг та їх класифікації. Сформульовано поняття «адміністративні послуги, що надаються Державною реєстраційною службою України». Запропоновано авторські критерії класифікації адміністративних послуг, що надаються Державною реєстраційною службою України.

Ключові слова: адміністративні послуги, Державна реєстраційна служба України, класифікація адміністративних послуг.

В статье проанализированы существующие подходы ученых к определению понятия «административная услуга», выделение видов административных услуг и их классификации. Сформулировано понятие «административные услуги, которые предоставляются Государственной регистрационной службой Украины». Предложены авторские критерии классификации административных услуг, предоставляемых Государственной регистрационной службой Украины.

Ключевые слова: административные услуги, Государственная регистрационная служба Украины, классификация административных услуг.

This paper examines the existing scientific approaches to the definition of "administrative services", the allocation of administrative services and their classification. The notion of "administrative services provided by the State Registration Service of Ukraine." The author classification criteria for administrative services provided by the State Registration Service of Ukraine.

Keywords: Administrative Services, State Registration Service of Ukraine, the classification of administrative services.

Постановка проблеми. Зі схваленням Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади [1], питання надання приватним (фізичним і юридичним) особам адміністративних послуг органами публічної влади, до яких відноситься й Державна реєстраційна служба України (далі – Укрдержреєстр), стало одним із пріоритетних у забезпеченні реформування системи державного управління в Україні, яка повинна стати близькою до потреб і запитів людей, а головним пріоритетом її діяльності стане служіння народові, національним інтересам.

Державна реєстраційна служба України, як центральний орган виконавчої влади, надає широке коло адміністративних послуг приватним особам у сферах державної реєстрації актів цивільного стану, речових прав на

нерухоме майно та їх обтяжень, юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, договорів комерційної концесії (субконцесії), реєстрації (легалізації) об'єднань громадян тощо (п. 1 Положення про Державну реєстраційну службу України) [2], тому визначення поняття «адміністративні послуги, що надаються Державною реєстраційною службою України», виділення їх видів та здійснення класифікації є пріоритетними питаннями в діяльності зазначеної служби.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інституту адміністративних послуг в Україні присвячено чимало праць відомих учених: В. Б. Авер'янова, Д. М. Бахраха, Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, С. Д. Дубенка, С. В. Ківалова, В. К. Колпакова, А. В. Павленка, Г. М. Писаренко, Л. В. Прудиса, В. П. Тимощука, Н. В. Ходорівської та ін. Утім, ураховуючи значний внесок учених у розвиток науки адміністративного права й удосконалення інституту адміністративних послуг в Україні, подальшого вивчення потребують питання визначення поняття «адміністративні послуги, що надаються Державною реєстраційною службою України», виділення їх видів та здійснення класифікації.

Мета статті. Розглянути існуючі підходи науковців до визначення поняття «адміністративна послуга», виділення видів адміністративних послуг та їх класифікації. Сформулювати поняття «адміністративні послуги, що надаються Державною реєстраційною службою України» та здійснити їх класифікацію.

Виклад основного матеріалу. В сучасній адміністративно-правовій науці під адміністративними послугами розуміють результат законодавчо-регламентованої діяльності уповноважених органів з приводу розгляду звернень фізичних та юридичних осіб (суб'єктів звернення) щодо сприяння у реалізації прав, свобод та інтересів, а також виконання покладених юридичних обов'язків, який оформляється відповідним актом правозастосування [3]. На думку Г. М. Писаренка, адміністративні послуги складають правовідносини, що виникають при реалізації суб'єктивних прав фізичної або юридичної особи (за їх заявою) в процесі публічної діяльності адміністративного органу для отримання певного результату [4, с. 60]. І. Котюк під адміністративною послугою розуміє категорію адміністративного права, яка породжує адміністративні правовідносини при реалізації суб'єктивних прав фізичної або юридичної особи (за їх заявою) в процесі публічно-владної діяльності адміністративного органу для отримання певного результату [5, с. 105].

Законодавець також зробив спробу нормативно закріпити поняття адміністративної послуги. Так, поняття «адміністративна послуга», принципи та напрями подальшого реформування діяльності органів виконавчої влади у сфері надання адміністративних послуг закріплені у Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади [1]. Адміністративна послуга визначається як результат здійснення владних повноважень уповноваженим суб'єктом, що відповідно до закону забезпечує юридичне оформлення умов реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів за їх заявою (видача дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрації тощо).

Крім того, Закон України «Про адміністративні послуги» [6] також закріплює поняття адміністративної послуги, під якою пропонується розуміти результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону (ч. 1 ст. 1 Закону).

Таким чином, в адміністративно-правовій науці склалося дві основні концепції розуміння змісту поняття «адміністративні послуги»:

- 1) це публічна діяльність адміністративного органу, спрямована на забезпечення (юридичне оформлення) умов для реалізації прав фізичної або юридичної особи, яка здійснюється за заявою цієї особи;
- 2) це результат публічної діяльності адміністративного органу, спрямованої на забезпечення (юридичне оформлення) умов для реалізації суб'єктивних прав фізичної або юридичної особи, яка здійснювалась за заявою особи [7, с. 14].

Ідентифікувати діяльність органів публічної влади (чи інших суб'єктів) як надання адміністративних послуг можна завдяки ознакам, які мають адміністративні послуги: 1) надання адміністративних послуг повинно бути спрямоване на створення належних умов для повноцінної реалізації приватними особами належних їм прав та виконання покладених на них обов'язків; 2) приватні особи мають право на свій розсуд (окрім вчинення неправомірних дій) користуватися результатами наданих їм адміністративних послуг [8, с. 150]; 3) адміністративна послуга надається за заявою фізичної або юридичної особи. Тому так звана «втручальна» діяльність адміністративного органу (інспекційні перевірки тощо) не є адміністративною послугою; 4) надання адміністративних послуг пов'язане із забезпеченням умов для реалізації суб'єктивних прав конкретної особи (тобто таких, що можуть бути захищені у судовому порядку); 5) право на отримання особою конкретної адміністративної послуги має визначатися виключно законом; 6) адміністративні послуги надаються виключно адміністративними органами через реалізацію ними владних повноважень. Поняття «адміністративного органу» тут вживається не у статутному, організаційному значенні (такими, наприклад, є органи виконавчої влади, виконавчі органи місцевого самоврядування), а у функціональному. Тобто органом може вважатися будь-який суб'єкт (у тому числі установа, організація, підприємство незалежно від форми власності тощо), який на виконання закону чи у порядку делегування здійснює функції державного управ-

ління або місцевого самоврядування; 7) результатом адміністративної послуги в процедурному значенні є адміністративний акт – рішення або дія адміністративного органу, яким задовольняється звернення особи. Такий адміністративний акт має конкретного адресата – споживача адміністративної послуги, тобто особу, яка звернулася за даною послугою [9, С. 9–10].

Таким чином, на нашу думку, адміністративна послуга є категорією публічного права, яка є результатом здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг, породжує адміністративні правовідносини з приводу реалізації прав та законних інтересів суб'єкта звернення (фізичної або юридичної особи), і призводить до певного результату, спрямованого на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків особи. З огляду на це, та враховуючи основні напрями діяльності Державної реєстраційної служби України, пропонуємо наступне визначення поняття адміністративних послуг, що надаються Державною реєстраційною службою України – це врегульована законом діяльність Державної реєстраційної служби України з приводу розгляду звернення (заяви) фізичної чи юридичної особи щодо реалізації їх прав та законних інтересів у сферах державної реєстрації актів цивільного стану, речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, договорів комерційної концесії (субконцесії), реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, громадських спілок, інших громадських формувань, статутів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, якщо їх реєстрація передбачена законами, статуту територіальної громади м. Києва, державної реєстрації друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності, результатом якої є прийнятий відповідний адміністративний акт, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків особи у зазначених сферах.

Щодо класифікації адміністративних послуг, які надаються органами публічної влади, то у зв'язку з новизною інституту адміністративних послуг у вітчизняному законодавстві, на сьогодні в адміністративно-правовій науці ще не склалося єдиного підходу з цієї проблематики.

Перші спроби класифікувати адміністративні послуги, що надаються органами публічної влади були здійснені представниками Центру політико-правових реформ В. Б. Авер'яновим, І. Б. Коліушком, В. П. Тимощуком, Р. О. Куйбідою та І. П. Голосніченком. У науково-практичному нарисі «Адміністративна реформа для людини» науковці виділяють такі групи адміністративних послуг за їх предметом: 1) видача дозволів (наприклад: на зайняття окремими видами підприємницької діяльності; на проведення мітингів, демонстрацій; на розміщення реклами; на придбання, зберігання, носіння і перевезення зброї; на створення творчих груп для виготовлення телерадіопродукції), в тому числі акредитація, атестація, сертифікація (наприклад: акредитація вищих навчальних закладів, закладів охорони здоров'я; атестація підприємств, робочих місць, судових експертів; сертифікація товарів, робіт і послуг); 2) реєстрація з веденням реєстрів (наприклад: реєстрація актів громадянського стану, суб'єктів підприємницької діяльності, автотранспортних засобів), в тому числі легалізація суб'єктів (наприклад: легалізація об'єднань громадян); 3) легалізація актів (наприклад: консульська легалізація документів), нострифікація (визнання дипломів, виданих в інших країнах) та верифікація (встановлення достовірності сертифікатів про походження товарів з України); 4) соціальні управлінські послуги (наприклад: призначення субсидій, призначення пенсій) [10, с. 28].

О. Г. Циганов, окрім зазначених груп адміністративних послуг виділяє й інші підстави: 1) за критерієм платності: платні і безоплатні; 2) за критерієм причини звернення за адміністративною послугою (точніше, за обов'язковістю одержання послуги суб'єктом звернення): обов'язкові (наприклад, обов'язковість отримання кожним громадянином України за умов досягнення ним 16-річного віку внутрішнього загальногромадянського паспорта) та добровільні (наприклад, звернення до компетентного органу з метою отримання адресної допомоги); 3) залежно від суб'єктів надання адміністративних послуг: державні та муніципальні; 4) за суб'єктами, які отримують послуги: послуги, спрямовані на задоволення інтересів фізичних осіб (комунальні послуги, побутові послуги, соціальні послуги); послуги, спрямовані на задоволення інтересів юридичних осіб і індивідуальних підприємців (реєстрація юридичних осіб і індивідуальних підприємців, видача ліцензій тощо); послуги, спрямовані на задоволення інтересів як фізичних, так і юридичних осіб (реєстрація прав на нерухоме майно, кадастровий облік об'єктів нерухомого майна та ін.); 5) за критерієм доступності: доступні послуги (прийнятні для всіх громадян); малодоступні послуги (прийнятні для певних категорій осіб); 6) за кількістю відомств (суб'єктів), задіяних до процедури надання послуги: елементарні та композитні (міжвідомчі) послуги [11, с. 63–65].

Існують й інші критерії класифікації публічних (адміністративних) послуг. Так, В. С. Долечек пропонує адміністративні послуги класифікувати залежно від форми реалізації на: 1) послуги, пов'язані з реальним здійсненням конституційних прав і свобод громадян (послуги в медичній сфері, послуги у сфері культури та ін.); 2) власне адміністративні послуги, пов'язані з юридичним оформленням умов, необхідних для реалізації прав і свобод громадян (видача паспорта, свідоцтва, ліцензії тощо) [12, с. 13]. Ю. А. Тихомиров та М. Д. Чеснокова пропонують адміністративні послуги класифікувати залежно від домінування інтересів, що спо-

нукають їх реалізацію, на такі групи: 1) послуги, потреба в яких обумовлена приватним інтересом, що має соціальну значущість; 2) послуги, необхідність в яких викликана публічними інтересами [13, с. 31].

Отже, в сучасній адміністративно-правовій науці склалися різні підходи до класифікації адміністративних послуг, що надаються приватним (фізичним та юридичним) особам органами публічної влади. Кожен із запропонованих критеріїв класифікації характеризує ту чи іншу адміністративну послугу, в залежності, перш за все, від виду суспільних відносин, де виникає потреба в отриманні цієї послуги. Тому усі зазначені критерії класифікації публічних (адміністративних) послуг мають право на існування, і можуть бути використані при класифікації адміністративних послуг, що надаються Державною реєстраційною службою України.

Таким чином, ґрунтуючись на викладеному та урахувавши напрями діяльності Державної реєстраційної служби України, пропонуємо адміністративні послуги, що надаються цією службою класифікувати за наступними критеріями:

1) за суб'єктом звернення: а) послуги, що отримують фізичні особи; б) послуги, що отримують юридичні особи;

2) за сферою суспільних відносин, де виникає потреба отримання адміністративної послуги: а) адміністративні послуги у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців; б) адміністративні послуги у сфері державної реєстрації актів цивільного стану; в) адміністративні послуги у сфері легалізації (реєстрації) об'єднань громадян, державної реєстрації друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств;

3) за можливістю (способом) отримання послуги: а) послуги, що надаються Державною реєстраційною службою України та її територіальними органами безпосередньо; б) послуги, що надаються через Центри надання адміністративних послуг; в) послуги, що надаються через Єдиний державний портал адміністративних послуг; г) послуги, що надаються через Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта»;

4) за критерієм платності: а) безоплатні адміністративні послуги; б) платні адміністративні послуги (наприклад, вартість послуги «проставлення апостиля на виписці/витязі/довідці з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» для фізичних осіб становить 3 неоподатковувані мінімуми доходів громадян (51 грн.), а для юридичних осіб – 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (85 грн.);

5) за видом результату надання адміністративної послуги: а) проставлення апостиля на документі; б) видача свідоцтва; в) видача дубліката свідоцтва тощо;

б) за строком надання адміністративної послуги: а) короткострокові – до 5 робочих днів (наприклад, строк надання адміністративної послуги з проставлення апостиля на офіційних документах про державну реєстрацію актів цивільного стану, виданих структурними підрозділами головних управлінь юстиції Міністерства юстиції в Автономній Республіці Крим, в областях, м. Києві та Севастополі, а також районних, районних у містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних, міжрайонних управлінь юстиції, що забезпечують реалізацію повноважень Укрдержреєстру становить один робочий день); б) довгострокові – від 5 до 30 робочих днів (наприклад, строк видачі свідоцтва про реєстрацію політичної партії становить 30 робочих днів з моменту надходження документів, однак цей строк може бути продовжений Державною реєстраційною службою України у разі потреби, але не більше ніж на 15 днів).

Висновки. Діяльність Державної реєстраційної служби України з надання приватним (фізичним і юридичним) особам адміністративних послуг є вкрай важливою у процесі забезпечення реформування системи державного управління в Україні. Тому вирішення завдання щодо формулювання поняття, виокремлення ознак та класифікації адміністративних послуг, що надаються Державною реєстраційною службою України, дозволить налагодити чіткий механізм з їх надання, а також забезпечити становлення та розвиток інституту адміністративних послуг в Україні.

Наступний етап дослідження у встановленому напрямку вбачаємо у вивченні питання відповідальності посадових осіб Державної реєстраційної служби України за порушення законодавства у сфері надання адміністративних послуг.

Література

1. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади : розпорядження Кабінету Міністрів України : від 15 лютого 2006 р. № 90-р // *Офіційний вісник України*. – 2006. – № 7. – Ст. 376.
2. Про затвердження Положення про Державну реєстраційну службу України : постанова Кабінету Міністрів України : від 2 липня 2014 р. № 219 // *Офіційний вісник України*. – 2014. – № 54. – Ст. 1446.
3. Павленко А. В. *Правові засади вдосконалення механізму надання публічних послуг органами виконавчої влади в Україні [Електронний ресурс]* А. В. Павленко. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/8254/1/Pavlenko.pdf>.
4. Писаренко Г. М. *Адміністративні послуги в Україні: організаційно-правові аспекти : дис. ... канд. юр. наук. : 12.00.07 / Ганна Миколаївна Писаренко. – Одеса, 2006. – 196 с.*

5. Котюк І. Адміністративні послуги як категорія адміністративного права / І. Котюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – № 84. – 2010. – С. 104–107.
6. Про адміністративні послуги : Закон України : від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 32. – Ст. 409.
7. Центри надання адміністративних послуг: створення та організація діяльності: практичний посібник, Видання 2-ге, доповнене і доопрацьоване / [Бригілевич І. І., Ванько С. І., Загайний В. А., Коліушко І. Б., Курінний О. В., Стоян В. О., Тимошук В. П., Шиманке Д.] / За заг. ред. Тимошука В. П. – Київ, СПД Москаленко О. М., 2011. – 432 с.
8. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К.: Ін-Юре, 2002. – 668 с.
9. Тимошук В. Адміністративні послуги: посібник / [В. Тимошук]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні. – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 104 с.
10. Адміністративна реформа для людини : науково-практичний нарис / Центр політико-правових реформ; за заг. ред. І. Б. Коліушка. – К., 2001. – 72 с.
11. Циганов О. Г. Класифікація адміністративних послуг / О. Г. Циганов // Наука і правоохорона. – 2013. – № 1(19). – С. 60–66.
12. Долечек В. С. Надання управлінських послуг населенню органами виконавчої влади України : організаційно-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. наук з держ. управл. : 25.00.02 / В. С. Долечек; Національна академія державного управління при Президенті України. – К., 2005. – 18 с.
13. Тихомиров Ю. А. Совершенствование организации управления и оказания публичных услуг / Ю. А. Тихомиров, М. Д. Чеснокова // Журнал российского права. – 2005. – № 3. – С. 20–37.

УДК 336.71

Н.Б. Савіна

д. е. н., професор

Національний університет водного

господарства та природокористування, м. Рівне

ЛОГІСТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

В статті проаналізовано основні етапи розвитку теорії логістики та розглянута сутність поняття логістика. Виділені основні економічні особливості логістики. Розглянутий взаємозв'язок рівнів економічних систем та логістики та виявлені певні відмінності.

Ключові слова: логістика, логістична система, економіка логістики.

В статье проанализированы основные этапы развития теории логистики и рассмотрена сущность понятия логистика. Выделены основные экономические особенности логистики. Рассмотрена взаимосвязь уровней экономических систем и логистики и выявлены определенные различия.

Ключевые слова: логистика, логистическая система, экономика логистики.

In this article analyses the main stages of development of the logistics theory and considered the essence of the concept of logistics. The basic economic features of logistics are outlined. The interrelation of the levels of economic systems and logistics was considered and revealed some differences.

Keywords: logistics, logistics system, logistics economy.

Вступ. Господарська діяльність у сфері суспільного виробництва здійснюється суб'єктами господарювання, які є учасниками господарських відносин, що реалізують господарську компетентність (сукупність господарських прав і обов'язків). Взаємозв'язок суб'єктів господарювання створює єдиний економічний простір, який характеризується обмеженістю природних, виробничих, людських, фінансових, інформаційних ресурсів тощо. Це, у свою чергу, обумовлює обмеженість випуску кінцевого продукту і, як наслідок, обмеженість споживання. Саме ринок, як економічна категорія з наявною інфраструктурою узгоджує питання скільки і що виробляти та як розподіляти в умовах обмеженості ресурсів. Економічні та організаційні зв'язки суб'єктів господарювання дають можливість здійснювати обмінні процеси і доводити кінцевий продукт до споживачів шляхом реалізації відповідних процесів трансферу. Сучасний період розвитку економіки спричинив відокремлення в її структурі сегменту логістичних послуг, реалізація яких відбувається за наявності відповідної логістичної структури.